

รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตามมาตรฐานอุดมศึกษาของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*

Development Model of Graduate Program Educational Management to the Higher Education Standard of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹พระครูสุตรัตโนภาส, สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ พระมหาญาณวัณณ์ จิตวฑฒโน

¹Phrakrusutarattanophart, Suddhipong Srivichai and

Phramaha Yannawat Thitavaddhano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: juntatummo@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อใช้องค์ความรู้ดังกล่าวมาพัฒนาเป็นรูปแบบ และการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงตามลำดับ คือ หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน งบประมาณ ปัจจัยเกื้อหนุน การวัดและประเมินผล และ นิสิต

2. รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้ สร้างรูปแบบ นำรูปแบบไปใช้ ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามรูปแบบ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา; มาตรฐานอุดมศึกษา

Abstract

This research article has objectives: 1) To study the status of graduate education according to the higher education standard of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2) To develop the model of development of graduate education according to the higher education standard of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 3) To propose a model for the development of graduate education in accordance with Mahachulalongkornrajavidyalaya University Higher Education Standards. The method is quantitative research and qualitative research to develop the model, analyze data by content analysis. The results of the study found that:

1. The status of graduate education in accordance with higher education standards of Mahachulalongkornrajavidyalaya University as a whole was at a high level in 7 aspects: curriculum, teaching process, and teaching budget, supporting factors Measurement and Evaluation and Student

2. The development model of graduate education according to the higher education standard of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. There are four main components: principles objectives and objectives. So develop a model, apply the model, monitor the implementation of the model. The principles of the quality cycle.

3. The experts have examined the development pattern of graduate education according to the higher education standard of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, which is appropriate and feasible to apply in practice.

Keywords: Graduate Program Educational Management; Higher Education Standard

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทยที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้น ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นสถาบันการศึกษา พระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ เมื่อปีพุทธศักราช 2430 เป็นต้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้ มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดการศึกษาและบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม ดังนี้ 1) ระดับบัณฑิตศึกษา เปิดสอนระดับปริญญาเอก 11 สาขาวิชา และระดับปริญญาโท 22 สาขาวิชา 2) ระดับปริญญาตรี เปิดสอน 4 คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ 3) ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต เปิดสอน 2 สาขาวิชา คือ พระไตรปิฎกศึกษา วิชาชีพครู 4) ระดับมัธยมศึกษา มี 2 แห่ง คือ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษาและโรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา 5) การบริการวิชาการแก่สังคม ได้แก่ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ สถาบันวิจัยสันติราษฎร์ กลุ่มงานธรรมวิจัย กลุ่มงานมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์พัฒนามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แคมป์สน จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพระสอนศีลธรรม และสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2015)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยภายใต้สถานะของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีพัฒนาการที่อิงกับเกณฑ์มาตรฐานของต้นสังกัด คือ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และเชื่อมโยงกับมาตรฐานต่างๆ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งคณะสงฆ์ไทย เพื่อพร้อมรับต่อการประเมินคุณภาพภายนอก มีการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลา 12 ปี ขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่โครงสร้างการบริหารมีการขยายส่วนงานได้สังกัดในฐานะ คณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน และหน่วย วิทยบริการ ในพื้นที่หลายจังหวัดทั่วประเทศ ปัจจุบันมีจำนวนส่วนงานเหล่านี้ถึง 50 แห่ง แก่ คณะ 5 คณะ วิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 7 แห่ง ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการ 28 แห่ง การมีส่วนงานได้สังกัดจำนวนมากและกระจายอยู่ในลักษณะดังกล่าว เป็นประเด็นที่ต้องตอบคำถามในเรื่องการควบคุมคุณภาพ การรักษามาตรฐานของการดำเนินงานในด้านต่างๆ อยู่เสมอ (Phramaha Sutas Tissaravadee et al., 2018) ซึ่งปัญหาของการอุดมศึกษาไทยที่สังคมและคนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาหัวนวดกและจับตามองมาตลอดคือเรื่อง “ผลผลิตบัณฑิต” เนื่องจากบัณฑิตในปัจจุบันจบออกไปแล้วมีเสียงสะท้อนว่าทำงานไม่เป็น ทำงานได้แต่ไม่ตรงกับสาขาที่เรียน ถูกจ้างเงินเดือนต่ำกว่าวุฒิตลอดจนตกงาน มหาวิทยาลัยเน้นการผลิตในเชิงปริมาณนำหน้าคุณภาพ รวมไปถึงปัญหา

งบประมาณสำหรับมหาวิทยาลัย คุณภาพอาจารย์ผู้สอน มุมมองของผู้นำทางการบริหารจัดการอุดมศึกษา และแนวทางพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาไทย โดยเฉพาะคุณภาพบัณฑิต จะเป็นเข็มทิศชี้อนาคตการศึกษาของไทย (Kunaluk, 2000) ตลอดจนถึงมีประสิทธิภาพตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคม (Phra Dhampitaka (P.A. Payutto), 2003) เพื่อสร้างศานตาทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนให้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (Phrakrunonthakitkosol, 2019; Nyani, 2018) และมีแนวทางป้องกันภัยของพระพุทธศาสนาอันจะพึงมีในอนาคต (Phramaha Sanya khantidhammo Treesawat, 2018; Pinyonattthagam, 2018)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีการเสนอเปิดหลักสูตรต่างๆ มากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาการระดับบัณฑิตศึกษา ให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นการเสริมสร้างคุณภาพมาตรฐานทางวิชาการทัดเทียมมหาวิทยาลัยทั้งในต่างประเทศ ทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นแหล่งผลิตผู้ทรงความรู้และปัญญาให้แก่สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษา เพื่อแก้ไขปรับปรุงจุดที่ขาดตกบกพร่อง (Panich, 2012) เติมเต็มส่วนที่ขาดหายไป มาเสริมจุดที่ติดอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไป เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้นก้าวไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับโลกต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นข้อมูลแก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการนำไปการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมและประเทศชาติมากต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดย 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและเพื่อสร้างแบบสอบถาม 2) การใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์และนิสิต จำนวน 351 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดย 1) การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และ 2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อไขข้อสงสัยดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบ มีเครื่องมือในการวิจัยคือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดย 1) ยกร่างรูปแบบ และ 2) การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ มีเครื่องมือในการวิจัยคือแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

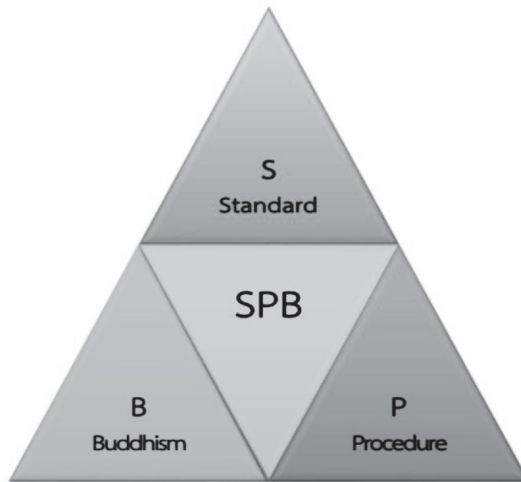
1. สภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน งบประมาณ ปัจจัยเกื้อหนุน การวัดและประเมินผล และนิสิต

2. รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ 1) เป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาของโลก 2) เป็นแกนหลักในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทย 3) เป็นแหล่งการศึกษาบนฐานการบริหารด้วยอาจารย์ที่เป็นเลิศผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและภูมิปัญญาประดิษฐ์เพื่อผลิตบัณฑิตผู้เป็นเลิศ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ 1) พัฒนาอาจารย์บุคลากรและนิสิต 2) พัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ 3) พัฒนาระบบงานวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์ประกอบที่ 3 จุดมุ่งหมาย 1) สร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) นำรูปแบบไปใช้ 3) ติดตามประเมินผลการ

ดำเนินการตามรูปแบบ และองค์ประกอบที่ 4 1) การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 7 ด้าน 2) หลักการของวงจรกิจญาณภาพ 3) มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต 4) หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษา คือ หลักปฏิสัมพันธ์ 4 และหลักธรรมในพุทธปิฎกสูตร และ 5) กระบวนการพัฒนาตามมาตรฐาน (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การพัฒนาอาจารย์ (3) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (4) การพัฒนานิสิต (5) การพัฒนาการวัดและประเมินผล (6) การพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุน (7) การพัฒนางบประมาณ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาของโลก เป็นแกนหลักในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทย และเป็นแหล่งศึกษาด้านการบริหารด้วยอาจารย์ที่เป็นเลิศสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม และภูมิปัญญาประดิษฐ์เพื่อผลิตบัณฑิตผู้เป็นเลิศ เพื่อพัฒนาอาจารย์บุคลากรและนิสิต กระบวนการเรียนรู้ และระบบงานวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้วยการนำหลักพุทธธรรม โดยสรุปเป็น “SPB MODEL” ดังแสดงในภาพ

แผนภาพ: องค์ความรู้จากการวิจัย SPB MODEL

อธิบายภาพองค์ความรู้จากการวิจัย “SPB MODEL” ดังนี้

SPB MODEL เป็นกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย SPB ประกอบด้วย

S = Standard คือ มาตรฐานอันเป็นมาตรฐานอุดมศึกษา P=Procedure กระบวน อันเป็นกระบวนการพัฒนาตามแนวการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และ

B = Buddhism หลักพุทธธรรม เป็นหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษาและเป็นจุดมุ่งหมายที่เกิดจากการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

S = Standard มาตรฐาน เป็นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต เป็นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่คาดหวังที่จะให้บัณฑิตเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางเชาวน์ปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสาร

P = Procedure กระบวน เป็นกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ๗ ด้าน ได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นิสิต การวัดผลและประเมินผล ปัจจัยเกื้อหนุน และงบประมาณ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 1) จัดทำคู่มือการบริหารและประกันคุณภาพหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2558 2) หลักสูตรควรมีมาตรฐานตามเกณฑ์ สกอ. สอดคล้องกับนโยบายวัตถุประสงค์ของ มจร และมหาวิทยาลัยอื่นๆ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ 3) นโยบายและแผนพัฒนาประเทศมาเป็นแนวทางและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบัน 4) มุ่งสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปรัชญาของอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เน้นวิชาการและวิชาชีพมีความรู้ความสามารถระดับสูง 5) หลักสูตรของมหาวิทยาลัยทุกระดับมีการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ทำให้นิสิตมีคุณลักษณะที่เป็นมูลค่าเพิ่มในการใช้ชีวิต

2. การพัฒนาอาจารย์ ประกอบด้วย 1) พัฒนาอาจารย์ให้มีคุณสมบัติขั้นต่ำตาม สกอ. กำหนดตามเกณฑ์ สกอ. 2558 2) จัดทำแผนพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำเชิงรุก 3) จัดทำแผนเชิงรุกในด้านพัฒนาบุคลากรในด้านการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก 4) สร้างขวัญและกำลังใจให้การยกย่องอาจารย์ และนักวิจัยที่มีการสร้างผลงานอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นผลงานดีเด่น 5) มีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ในการสร้างผลงานวิชาการเพื่อเผยแพร่

3. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) ระบบผู้สอน ผู้เรียน สิ่งสนับสนุนให้สามารถผลิตบัณฑิตตามเป้าหมาย 2) เน้นปฏิบัติ ฝึกฝน ทดลอง ทดสอบ วิจัย 3) ประเมินผลตามแนวไตรสิกขาในระหว่างเรียน และหลังจากเรียนจบ 4) การเรียนในชั้นเรียนและการเรียนนอกห้องเรียน 5) การเน้นการเรียนที่เน้นการเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ใหม่

4. การพัฒนานิสิต ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้นิสิตมีความเสียสละเพื่อส่วนร่วมและมีจิตอาสา 2) ส่งเสริมให้นิสิตได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่อง 3) ความรู้รอบทั้งวิชาการด้านพุทธศาสนา และศาสตร์สมัยใหม่ มีศีลธรรมและจรรยา เป็นแม่แบบในการพัฒนาศิษย์ 4) มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจมีศรัทธาต่อสถาบันที่จะศึกษา 5) สอนให้มีวิชาและจรรยา และพัฒนาตามแนวภavana 4 คือพฤติกรรมทางกาย ทางศีล ทางจิต และทางปัญญา

5. การพัฒนาการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 1) ตามหลักการประกันคุณภาพ คือ การกำกับมาตรฐาน บัณฑิต นักศึกษา คณาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอน ประเมินผู้เรียน สิ่งสนับสนุน 2) ใช้กรอบภavana 4 คือวัดผลทางกายภาพ ทางศีล ทางจิต และทางปัญญา 3) ให้ประสิทธิภาพเป็นธรรม ยุติธรรม โปร่งใส 4) จัดระบบและกลไกในการกำกับติดตามให้ทุกหลักสูตร

6. การพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุน 1) สร้างชุมชนกัลยาณมิตร สร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมแบบพุทธวิธี และสนับสนุนการเรียนรู้แบบพอเพียง 2) จัดภูมิทัศน์และอาคารที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีปัจจัยด้านโครงสร้าง ระบบสภาพแวดล้อมที่พร้อมรองรับการพัฒนาและการขยายตัวในอนาคต 3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลให้ทันสมัย ให้เชื่อมโยงกับส่วนงานต่างๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อรองรับการสื่อสารสร้างความเข้าใจในองค์กร 4) จัดหาปัจจัยสนับสนุนให้เพียงพอและทันสมัย เรียนให้ทุกที่ทุกเวลา

7. การพัฒนางบประมาณ 1) งบประมาณการพัฒนามหาวิทยาลัยมาจากทุนทางสังคม คือ คณะสงฆ์ และการระดมทุนจากประชาชนที่มีจิตศรัทธา 2) ควรแสวงหาแหล่งทุน จัดทำกองทุนการศึกษา แบบให้เปล่า แต่มีเงื่อนไขว่าผู้รับทุนคืนสู่สังคม 3) จัดให้เพียงพอและมีจุดเน้นให้ตรงประเด็นและให้วัดผลมีความชัดเจน 4) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

B = Buddhism หลักพุทธธรรม เป็นหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษา คือ หลักปฏิสัมพันธ์ 4 คือ 1) อัถลปฏิสัมพันธ์ ความรู้แตกฉานในอรรถคือผล 2) อัมมปฏิสัมพันธ์ ความรู้แตกฉานในธรรมคือเหตุ 3) นิรุติปฏิสัมพันธ์ ความรู้แตกฉานในทั้งอรรถทั้งธรรมคือทั้งเหตุทั้งผล รวมทั้งแตกฉานในภาษา 4) ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ความรู้แตกฉานในปฏิภาณไหวพริบ กล่าวคือ “รอบรู้วิชาการ ชำนาญวิชาชีพ เชี่ยวชาญสื่อศึกษา บริการประชาชน”

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาพรวม พบว่า มีระดับการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษา ในด้านอาจารย์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติมากทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ การจัดอาจารย์ผู้สอนให้แก่นิสิตตรงตามความรู้ความสามารถ โอกาสการทำงานร่วมกันของอาจารย์และนิสิตมีเพื่อประโยชน์ของสถาบัน ความเหมาะสมของสัดส่วนจำนวนอาจารย์กับจำนวนนิสิต และการจัดแบ่งเวลาของอาจารย์เพื่อให้คำปรึกษาแก่นิสิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ashworth, Allan and Harvey, Roger C. (1994) ที่พบว่า คุณภาพของอาจารย์มีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษา โดยตัวบ่งชี้คุณภาพของคณาจารย์ ได้แก่ 1) จำนวนอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา 2) ประสบการณ์ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพและด้านการสอน 3) การพัฒนาคณาจารย์ 4) สัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนิสิต/นักศึกษาสำหรับการสอนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน 5) สัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนิสิต/นักศึกษาสำหรับการสอนภาคปฏิบัติ 6) ผลงานวิจัย 7) ผลงานทางวิชาการ 8) อาจารย์ที่มีความรู้ที่ทันสมัย 9) อาจารย์ได้รับเสรีภาพตามสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการ

2. สภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษา ในด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่กระตุ้นความสนใจในการเรียนแก่นิสิต การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์กับนิสิต เทคนิควิธีการเรียนการสอนที่ท่านได้รับจากอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญแก่นิสิต เช่น ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการสรุปแนวคิดสำคัญของวิชานั้นๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชา และความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอนที่อาจารย์นำมาใช้ในการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ashworth, Allan and Harvey, Roger C. (1994) ที่พบว่า คุณภาพการสอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิต โดยมีตัวบ่งชี้คุณภาพการสอน ได้แก่ 1) รายละเอียดของเนื้อหา 2) ความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน 3) การแนะนำหนังสืออ้างอิงที่ทันสมัยให้นักศึกษาอ่านเพิ่มเติม 4) เนื้อหาที่นำมาสอนมีความทันสมัยและตรงตามความเป็นจริงของหลักสูตร 5) ท่าทาง อิริยาบถเหมาะสม กระตุ้นความสนใจ 6) นำเสนอหรืออธิบายได้เข้าใจแจ่มแจ้ง 7) กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและท้าทายการเรียนรู้ 8) คำนิยามถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 9) มีทักษะในการใช้สื่อการสอน 10) เตรียมการสอนมาอย่างดี 11) มีเอกสารประกอบการสอน 12) ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นว่าเข้าใจบทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษา ในด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ได้แก่ ได้แก่ ความมีประสิทธิภาพในการบริการห้องสมุดแก่นิสิต ความเพียงพอของจำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดต่อนิสิต ความทันสมัยของสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

สอนให้แก่บัณฑิต การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อต่อการให้นักศึกษาได้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ บรรยากาศของห้องสมุดที่เอื้อต่อการค้นคว้าของนิสิต ความเพียงพอของจำนวนหนังสือในห้องสมุดมีต่อความต้องการของนิสิต และอันดับสุดท้ายคือ ความพอเพียงของอาคารและสถานที่ในสถาบันกับการจัดการเรียนการสอนให้แก่บัณฑิต การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษารวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โดยมีตัวบ่งชี้คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา (Panich, 2012) ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของจำนวนและประเภทวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา 2) ระบบการให้บริการการแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ 3) ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์ 4) สัดส่วนระหว่างจำนวนนักศึกษาต่ออุปกรณ์ และ 5) สิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้บริหารจัดการได้อย่างอิสระ คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ และควรให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาแก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากรอย่างเป็นธรรม พอเพียงและทันเวลา

2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรดำเนินการดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อและสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างสมบูรณ์ 2) ด้านอาจารย์ ควรมีการเพิ่มเวลาสำหรับการให้คำปรึกษาแก่นิสิตหรือเพิ่มช่องทางออนไลน์ในการให้คำปรึกษาแก่นิสิต 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาอาจารย์ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและมีข้อมูลที่ทันสมัยในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 4) ด้านนิสิต ควรส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น เป็นต้น ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยในประเด็นประสิทธิภาพการวัดการประเมินผล ในแต่ละวิชาที่สอน เพื่อค้นหาแนวทางการสอน

2. ควรวิจัยในประเด็นการเสริมสร้างแหล่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและที่พักผ่อนของนิสิต

References

- Ashworth, A. and Harvey, R.C. (1994). *Assessing Quality in Further and Higher Education*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Kunaluk, K. (2000). *Fundamentals of Curriculum Development*. Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2015). *History and development of Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. Bangkok: 21 Century.
- Nyani, Y. (2018). Buddhist Cardinal Principles for Peace and Harmony. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 3(1), 19-29.
- Phra Dhampitaka (P.A. Payutto). (2003). *Leadership: Important to the Development of the Country*. Bangkok: Thammasapha.
- Panich, V. (2012). *21st Century Skills*. Bangkok: Tathata publication.
- Phrakrunonthakitkosol (Sirichai Kokrathok). (2019). The Development of Change Management Model Toward Excellence of The Buddhist Institutions. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(1), 55-69.
- Phramaha Sanya khantidhammo Treesawat. (2018). A Model of Thai Sangha Administration in the Future. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(1), 711-728.
- Phramaha Sutas Tissaravadee et al. (2018). *The Development of Internal Quality Assurance System For Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. Retrieved: October 17, 2018. From: http://qa.mcu.ac.th/qa_articles.php?ars_id=5
- Pinyonattagarn, D. (2018). Mind and Enlightenment in Buddhism. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 3(1), 31-44.